

Nauczanie religii w szkole

Autor tekstu: **Wojciech Pawlik**

Kolejna grupa pytań dotyczyła kwestii nauczania religii w szkole. Większość ankietowanych kościołów i związków wyznaniowych wskazała odpowiedź, że: „Szkoła w ogóle nie powinna organizować religii” (23 odpowiedzi) lub „Wszystkie kościoły/związki wyznaniowe powinny same decydować, czy chcą, by ich religia była nauczana w szkole, czy nie” (8 odpowiedzi). Odpowiedź: „Wyznawcy wszystkich kościołów/związków wyznaniowych w Polsce powinni mieć w szkole swoje własne lekcje religii”, wybrano tylko w dwóch ankietach.

Wyniki te świadczą, że ankietowane kościoły i związki wyznaniowe opowiadają się za rozwiązaniami, które eliminowałyby automatyzm, a tym bardziej przymus uczęszczania na lekcje religii w szkole. Deklaracje te znajdują zresztą wyraz w codziennej praktyce. Większość z ankietowanych kościołów i związków wyznaniowych organizuje zajęcia katechetyczne poza szkołą lub nie organizuje ich wcale (m.in. ze względu na fakt, że członkami tych kościołów/związków wyznaniowego są tylko ludzie dorośli lub dlatego, że zorganizowanie lekcji jest niemożliwe ze względu na zbyt małą liczbę dzieci wyznawców danego wyznania na danym terenie).

Za niepokojące — z punktu widzenia zasady wolności sumienia i wyznania — można uznać informacje kilku kościołów i związków wyznaniowych, z których wynika, że pomimo, iż opowiadają się one przeciw nauczaniu religii w szkole jako zasadzie, dzieci ich członków uczęszczają w szkolnym systemie nauczania religii (własnego wyznania, bądź religii katolickiej). Wynika to — jak kościoły te i związki wyznaniowe same przyznają — z przyjętej przez nie strategii zmierzającej do minimalizowania negatywnych skutków pozostawania poza systemem szkolnej katechizacji.

Większość ankietowanych kościołów i związków wyznaniowych opowiada się też przeciw wpisywaniu ocen na świadectwa szkolne (26 — zdecydowanie, 6- raczej), uznając to za wkraczanie w prywatną sferę życia, naruszanie zasady rozdziału kościoła i państwa, prawa do milczenia w sprawach wiary, narażanie na dyskryminację osób, które na lekcje religii/etyki nie uczęszczałyby (a tym samym na świadectwie miałyby „kreskę”), jak też powołując się na niewymierność tych ocen.

Pomimo na ogół nieprzychylnego stosunku do zasady wpisywania ocen z religii na świadectwo szkolne, 14 ankietowanych kościołów i związków wyznaniowych zadeklarowało, że ich wyznawcy z możliwości takich korzystają (w tym 6 — że „czasami”). Często podawanym powodem jest tu lęk przed dyskryminacją, negatywnymi konsekwencjami w szkole i niechęć do odróżniania się od innych uczniów itp.

W przypadku kilku ankiet podano też przykłady odwrotne: przyczyną poczucia dyskryminacji były w nich problemy związane z odmową przez władze szkolne umieszczeniem ocen z religii (pobieranej poza szkołą) na szkolnym świadectwie.

Jak widać, nauczanie religii w szkole i kwestie z tym związane mogą generować pewne problemy.

W ankiecie próbowano oszacować skalę tego zjawiska.

Okazuje się, że 9 kościołów i związków wyznaniowych potwierdziło, że lekcje religii powodują kłopoty i zdrażnienia, na które narażona jest większość ich wiernych (wyznawców) posiadających dzieci w wieku szkolnym, 2 — że dotyczy to tylko ich części, a 15 — że sytuacje takie występują, ale rzadko. 9 respondentów instytucjonalnych odpowiedziało, że sytuacje takie zdarzają się bardzo wyjątkowo lub nigdy.

Rozkład odpowiedzi wskazuje więc, że przypadki problemów, których przyczyną jest nauczanie religii w szkole nie są wśród członków kościołów i związków wyznaniowych czymś wyjątkowym, i mają miejsce w życiu szkolnym.

Dotyczą zaś one:

1) powstawania podziałów i konfliktów między uczniami na tle uczęszczania lub nieuczęszczania na lekcje religii — potwierdzająca odpowiedź od 22 kościołów i związków,

2) problemów psychologicznych związanych z doświadczeniem przez dzieci poczucia „inności” i „obcości” na tle uczęszczania lub nieuczęszczania na szkolną katechezę — 20 odpowiedzi,

3) gorszego traktowania dzieci wiernych (wyznawców) ankietowanego kościoła/związku wyznaniowego przez nauczycieli, władze szkolne, a nawet wpływu na ich oceny szkolne — 16 odpowiedzi,

4) narzucania treści nauczania szkolnego, świąt i zabaw na terenie szkoły, które są sprzeczne z religią mniejszościowych kościołów i związków wyznaniowych — 12 odpowiedzi,

5) różnych form mniej lub bardziej ukrytego przymusu szkolnego polegającego na skłanianiu dzieci do uczestniczenia w szkolnych lekcjach religii rzymskokatolickiej — 8 odpowiedzi,

6) ograniczeń związanych z możliwościami organizowania w szkole lekcji religii dla dzieci wiernych (wyznawców), np. utrudnień ze strony szkoły, zbyt małej liczby dzieci w klasie, umieszczania katechezy w planie lekcji w niekorzystnym miejscu itp. — 8 odpowiedzi,

7) zmuszania dzieci do uczestnictwa w szkolnych lekcjach religii rzymskokatolickiej — 7 odpowiedzi,

8) problemów związanych z wpisywaniem ocen z religii (nauczanej poza szkołą) na świadectwie szkolnym — 7 odpowiedzi,

9) umieszczania (lub zakazów umieszczania) symboli religijnych w szkołach i w klasach, w których uczą się dzieci — 7 odpowiedzi, potwierdzających,

10) nieszanowania przez szkołę świąt, obyczajów i praktyk religijnych wynikających z wiary mniejszościowych kościołów i związków wyznaniowych — 4 odpowiedzi.

11) problemów z symbolami religijnymi, które są przez wiernych (wyznawców) noszone indywidualnie — 0 odpowiedzi.

Tak więc, z udzielonych odpowiedzi wyłania się niezbyt optymistyczny obraz sytuacji w szkole.

Nieco lepiej wygląda ocena relatywna. Większość ankietowanych kościołów i związków wyznaniowych oceniając sytuację swoich wiernych w szkole na tle innych kościołów, wyznań i światopoglądów podkreślała, że jest ona podobna. Nie zawsze jednak potrafimy odtworzyć, co ankietowani mieli na myśli pisząc „podobna”. Z części ankiet wyraźnie wynika, że jest ona oceniana jako gorsza niż wyznawców Kościoła rzymskokatolickiego. W kilku ankietach podkreślono, że sytuacja ta wymusza na wiernych ukrywanie swojej religijności i generuje zachowania wobec nich dyskryminacyjne. Ale też, w części ankiet podkreślono, że sytuacja wyznawców nie jest taka zła (lub wręcz, że oceniają ją pozytywnie), lub też — że wyznawcy nie posiadają dzieci, a zatem problem ich nie dotyczy.

Wojciech Pawlik

Doktor z Instytutu Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 31-10-2003)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2852) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2852>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane

przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl